

УДК 330.3:658.5

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8\(18\)-1115-1131](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-8(18)-1115-1131)

Полозова Тетяна Василівна доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків, тел.: (057) 702-14-90, <https://orcid.org/0000-0001-9956-8816>

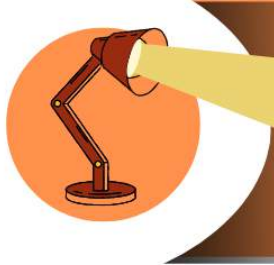
Іванов Ігор Олександрович аспірант, кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків, тел.: (057) 702-14-90, <https://orcid.org/0009-0000-6928-5153>

Помогалова Наталія Валеріївна старший викладач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків, тел.: (057) 702-14-90, <https://orcid.org/0009-0000-2251-4342>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті надано авторське визначення поняття «механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства», під яким пропонується розуміти цілісну систему організаційно-економічних, управлінських та фінансово-інституційних інструментів, що забезпечують реалізацію сукупності трансформаційних процесів, спрямованих на формування, залучення й ефективне використання інноваційних та інвестиційних ресурсів, покращення адаптивності й стійкості підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності у динамічному середовищі. Особливістю такої інтерпретації є необхідність реалізації трансформаційних процесів. Наведено етапи формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства (діагностика стану підприємства, визначення цілей і завдань, розробка концепції, розробка організаційно-управлінських заходів, реалізація, моніторинг). Запропоновано концептуальну схему механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства, в межах чого визначено суб'єкт, об'єкт, мету, завдання, принципи (загальні та специфічні), підходи (системний, процесний, інтегрований), базові складові (інноваційна, інвестиційна, організаційно-економічна) та особливості моніторингу функціонування такого механізму. Побудовано схему трансформаційних процесів в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства на основі системно-процесного підходу, що розкриває зміст і склад

вхідних ресурсів, трансформаційних процесів, вихідних результатів та характер зворотного зв'язку. За результатами досліджень сформовано порівняльну таблицю трансформаційних процесів у сучасній українській економіці та трансформаційних процесів підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку, яку розділено на два блоки: макрорівень (трансформаційні процеси української економіки); мікрорівень (трансформаційні процеси підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку).

Ключові слова: інновації, інвестиції, розвиток, розвиток підприємства, інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства, механізм, організаційно-економічний механізм, концепція, трансформаційні процеси.

Polozova Tetiana Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, tel.: (057) 702-14-90, <https://orcid.org/0000-0001-9956-8816>

Ivanov Ihor Graduate Student, Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, tel.: (057) 702-14-90, <https://orcid.org/0009-0000-6928-5153>

Pomohalova Nataliia Senior Lecturer, Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, tel.: (057) 702-14-90, <https://orcid.org/0009-0000-2251-4342>

THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF THE MECHANISM INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Abstract. The article provides the author's definition of the concept of the «mechanism of innovation and investment development of the enterprise», which is proposed to be understood as an integral system of organizational-economic, managerial, and financial-institutional instruments that ensure the implementation of a set of transformational processes aimed at generating, attracting, and effectively utilizing innovation and investment resources, while enhancing the adaptability and resilience of the enterprise in order to secure its competitiveness in a dynamic environment. A distinctive feature of this interpretation is the emphasis on the necessity of implementing transformational processes. The stages of forming the mechanism of innovation and investment development of the enterprise are presented, namely: enterprise state diagnostics, goal-setting, concept development, organizational and managerial design, implementation, and monitoring. A conceptual framework of the mechanism of innovation and investment development of the enterprise is proposed,

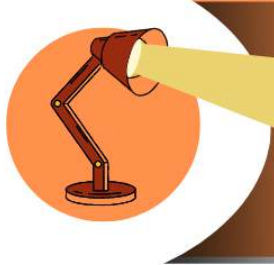
including its subject, object, purpose, tasks, principles (general and specific), approaches (systemic, process, integrated), basic components (innovation, investment, organizational-economic), and the specifics of monitoring its functioning. Furthermore, a scheme of transformational processes within the mechanism of innovation and investment development of the enterprise, based on the system-process approach, is constructed, which reveals the content and structure of input resources, transformational processes, output results, and feedback loops. Based on the research results, a comparative table of transformational processes in the modern Ukrainian economy and those at the enterprise level within the mechanism of innovation and investment development is developed, divided into two analytical blocks: the macro level (transformational processes of the Ukrainian economy) and the micro level (transformational processes of the enterprise within the mechanism of innovation and investment development).

Keywords: innovations; investments; development; enterprise development; innovation and investment development of the enterprise; mechanism; organizational and economic mechanism; concept; transformational processes.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання характеризуються з одного боку, швидким технологічним прогресом, активним впровадженням інновацій, технологій штучного інтелекту, нових підходів і методів управління, цифровізацією бізнес-процесів, а з іншого – впливом негативних факторів, таких як військова агресія з боку РФ, геополітичні події, демографічні зміни, інфляційні процеси, нестабільність законодавства, зниження інвестиційної активності підприємств, вплив гібридних загроз. Все це обумовлює низку трансформаційних суспільно-економічних процесів, що відбуваються на всіх рівнях управління. За таких умов особливої актуальності набувають питання розробки та впровадження відповідного механізму, ефективного функціонування якого має забезпечити вчасну адаптацію підприємств до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища, їх стабільний інноваційно-інвестиційний розвиток і певний рівень конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. У процесі функціонування такого механізму саме інновації виступають інструментом таких процесів, а інвестиції слугують засобом їх забезпечення.

Необхідність впровадження інновацій на підприємствах також обумовлено змінами в споживчих вподобаннях. При цьому такі інновації мають бути спрямовані на задоволення нових потреб споживачів, а інвестиції – на фінансове забезпечення впровадження технологій створення нових продуктів. В умовах постійного подорожчання та дефіциту ресурсів (робоча сила, сировина, енергія,) інновації зменшують витрати та оптимізують виробництво, а інвестиції забезпечують модернізацію виробничих процесів, удосконалення та оновлення всієї матеріально-технічної бази підприємства. Ще одним з найважливіших аспектів та напрямів сталого розвитку вітчизняних підприємств є їх адаптація до

сучасних екологічних стандартів, де інновації прискорюють процес адаптації, а інвестиції сприяють переходу підприємства на сталий виробничий цикл в таких умовах. Таким чином, механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства необхідно розуміти як ефективний інструмент і засіб функціонування в умовах сучасної економіки

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти розвитку підприємств розглядалися багатьма авторами, серед яких О. В. Лопушинська [1], В. Л. Стоєв [2], О. Арєф'єва, В. Титикало, С. Арєф'єв [3], Т. В. Полозова, О. С. Митцева, І. О. Іванов [4] та інші. Комплементарність понять «інновації» та «інвестиції» доведена у попередніх роботах авторів [5, 6]. Проблематика інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств досліджувалася у роботах І. О. Іванова [6], І. В. Новик [7] та інших. Теоретико-методологічні аспекти формування механізму функціонування та розвитку підприємств, зокрема в інноваційно-інвестиційному контексті, розглядалися у роботах таких авторів, як І. Хоменко, Л. Волинець, І. Горобінська [8], А. Р. Дунська, У. Є. Письмена [9], Т. В. Полозова [10], В. В. Кузьома, С. І. Павлюк [11], Ю. В. Годованець [12], І. А. Косач, А. В. Жаворонок, А. В. Дегтярьов [13], Н. Ю. Брюховецька, І. П. Булеєв [14], О. С. Пономарьов [15]. Багато зарубіжних авторів теж приділили увагу проблематиці інновацій та інвестицій [16, 17]. Попри великі напрацювання вітчизняних авторів, у сучасній науці не сформувався єдиного теоретичного базису до побудови механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства, що обумовлює необхідність подальшого наукового пошуку в межах даної проблематики.

Мета статті – визначення теоретичних аспектів формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Дослідження теоретичних підходів до формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства насамперед пов'язано з визначенням понятійно-термінологічного апарату, зокрема з такими базовими дефініціями, як «інновації», «інвестиції», «розвиток», «розвиток підприємства», «механізм розвитку підприємства», «інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства».

За результатами попередніх досліджень у роботі [5] запропоновано авторський підхід до визначення понять «інновації» та «інвестиції».

У науковій літературі зустрічаються різні трактування поняття «розвиток підприємства». На перший погляд, видима очевидність розуміння цього поняття не означає однаковий підхід до тлумачення його змісту різними авторами. Так, О. В. Лопушинська [1] узагальнює напрями розвитку підприємства за змістом і видами діяльності. При цьому науковець визначає, що за змістом розвиток підприємства поділяється на економічний, техніко-технологічний, комерційний, соціальний, організаційний і ресурсозберігаючий, а за видами діяльності – на виробничий, інноваційний, інвестиційний, маркетинговий, інформаційний,

фінансовий і розвиток персоналу. Саме поняття «розвиток підприємства» автор розглядає, перш за все, як складний процес сукупності усіх змін підприємства, в наслідок якого воно переходить на новий рівень [1, с. 91].

Науковці В. Л. Стоєв, Є. С. Коваленко [2] виокремлюють та аналізують особливості таких видів розвитку підприємства як: економічний розвиток, соціально-економічний розвиток, економіко-інноваційний розвиток, стійкий розвиток, стійкий інноваційний розвиток, інноваційний розвиток. Автори визначають розвиток підприємства як «перехід від одного стану до іншого, від однієї форми до іншої», а також наголошують, що під розвитком підприємства «має розумітися і стан функціонування підприємства, що характеризується динамічною гармонізацією рівнів елементів, підсистем, суб'єктів та об'єктів середовища організації» [2, с. 45]. Також на їх думку розвиток підприємства розглядається як процес досягнення та результат з виокремленням таких видів: неінноваційно спрямований розвиток та інноваційно орієнтований розвиток [2, с. 48-49].

Автори О. Ареф'єва, В. Титикало та С. Ареф'єв [3] пропонують розглядати поняття «розвиток підприємства» у декількох основних сегментах: інновації, розширення ринків, персонал і ресурси. Науковці зазначають, що розвиток підприємства позитивно впливає на конкурентоспроможність, ефективність, адаптацію до змін на ринку, залучення фахового персоналу і, як результат, приводить підприємство до розвитку, успіху та стійкого існування. Крім цього, автори виокремлюють основні елементи, на яких базується організаційно-економічне забезпечення розвитку підприємства [3].

У попередніх дослідженнях авторів було визначено види та зміст основних факторів розвитку підприємства в умовах кризи [4].

Узагальнюючи наукові підходи до визначення поняття «розвиток підприємства» пропонується авторська інтерпретація цього поняття як послідовна зміна станів підприємства, що спрямована на покращення його кількісних та якісних показників діяльності для забезпечення конкурентоспроможності. Іншими словами, розвиток підприємства є своєрідною «вакциною», що попереджує його стагнацію.

Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства як сукупність трансформаційних процесів і результат адаптації підприємства до впливу зовнішніх факторів та його поведінки у конкурентному середовищі визначає Т. В. Полозова [10]. Автор характеризує такий розвиток стабільним підвищенням показників ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності, що спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності підприємства [10, с. 70-71].

Науковець І. В. Новик [7] наголошує на важливості інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства у сучасних реаліях, підкреслюючи, що такий розвиток є умовою виживання і адаптації підприємства в умовах економічної нестабільності та стрімких технологічних змін. Інновації, інвестиції та розвиток

автор визначає як ключові складові інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. На думку науковця, аналіз конкретних проблем інноваційно-інвестиційного розвитку українських підприємств вказує на напрями вирішення цих проблем на основі комплексного підходу [7].

Результати попередніх досліджень дозволили отримати авторський підхід до інтерпретації поняття «інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства» за визначенням і за орієнтацією [6].

Автори І. Хоменко, Л. Волинець та І. Горобінська у роботі [8] розглядають організаційно-економічний механізм розвитку підприємства як складову механізму стратегічного управління підприємством. На думку авторів, вплив сукупності зовнішніх і внутрішніх факторів роботи й розвитку підприємства формує організаційно-економічний механізм підприємства. Такий підхід до формування організаційно-економічного механізму підприємства здатний відобразити систему різноманітних економічних відносин на підприємстві. Також науковці зауважують, що цей механізм одночасно характеризує підприємство з позиції його лідерства та прибутковості, а також слугує інструментом досягнення поставленої мети. Такий механізм розглядається вченими як система формування цілей та стимулів підприємства, що в процесі його роботи перетворює рух матеріальних і людських ресурсів у рух засобів виробництва, що здатен задовольнити попит споживачів. Організаційно-економічний механізм підприємства автори розглядають як складну систему, що включає підсистеми прогнозування та планування розвитку, мотивації персоналу, організації виробничого процесу та інформаційного забезпечення. На думку вчених, вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняного підприємства полягає саме в належному формуванні дієвого організаційно-економічного механізму для конкретного підприємства. Можна погодитися з авторами, що формування потенціалу нових можливостей підприємства здатно забезпечити йому стабільний розвиток навіть у періоди трансформації в економіці [8, с. 87, 90].

Науковців А. Дунська та У. Письменна [9] присвятили свої дослідження розробці науково-методологічних засад формування інноваційного механізму підприємства на засадах сталого розвитку. Вони зауважують, що визначальна стратегія розвитку підприємства полягає не лише в управлінні інтересами прибутковості підприємства, а має враховувати суспільні інтереси. На їх думку, базові положення формування інноваційного механізму розвитку підприємства мають системно враховувати як різні аспекти функціонування самого підприємства, так і його прояви у суспільстві, тобто важливе орієнтування підприємства на забезпечення соціальної відповідальності, економічного використання ресурсів, дбайливе ставлення до них та їх збереження, турботливе ставлення до навколишнього середовища, підвищення рівня екологічної безпеки [9].

У результаті проведених досліджень запропоновано під механізмом інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства розуміти цілісну систему організаційно-економічних, управлінських та фінансово-інституційних інструментів, що забезпечують реалізацію сукупності трансформаційних процесів, спрямованих на формування, залучення й ефективного використання інноваційних та інвестиційних ресурсів, покращення адаптивності й стійкості підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності у динамічному середовищі. Основний акцент у такій інтерпретації зроблено на можливості реалізації трансформаційних процесів, взаємодія та певна послідовність яких і забезпечує розвиток підприємства.

Загальна схема етапів формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства наведена на рис. 1. Запропоновані етапи логічно відображають цикл трансформаційних процесів – від діагностики та постановки цілей до практичної реалізації та постійного вдосконалення механізму.

Суб'єкт і об'єкт будь-якого механізму відображають хто реалізує і на що спрямовується дія цього механізму.

Етапи формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Рис. 1. Етапи формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Джерело: сформовано авторами

Суб'єктами механізму є економічні агенти, які ініціюють, формують та реалізують інноваційно-інвестиційні процеси. До них відносяться: власники та керівництво підприємства (як особи, які приймають управлінські рішення); інвестори (внутрішні та зовнішні); органи державного управління та інституційні регулятори через створення правового та економічного середовища; науково-дослідні організації та інноваційні структури як генератори нових знань і технологій; персонал підприємства як безпосередні виконавці та носії інноваційної активності. Об'єктом механізму є процес інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства як сукупність трансформаційних змін, що охоплюють створення, залучення, розподіл і використання інноваційних та інвестиційних ресурсів з метою підвищення ефективності діяльності, конкурентоспроможності й стійкості підприємства у довгостроковій перспективі. Отже, об'єкт механізму – це сам розвиток підприємства у формі трансформаційних інноваційно-інвестиційних процесів, а суб'єкти механізму – це сукупність економічних агентів, які формують та реалізують цей розвиток через відповідні підходи, функції, методи, інструменти й управлінські рішення.

Метою функціонування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства є забезпечення його конкурентоспроможності.

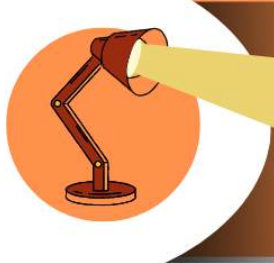
Для досягнення поставленої мети мають бути виконані певні завдання на стратегічному та тактичному рівнях.

Серед принципів функціонування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства можна виокремити загальні та специфічні. До загальних принципів віднесено такі:

- системності, що передбачає розгляд механізму як цілісної взаємопов'язаної структури, де всі елементи взаємодіють між собою і спрямовані на отримання єдиного результату;
- цільової спрямованості, що означає орієнтацію на досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства;
- наукової обґрунтованості, що означає використання сучасних теоретико-методологічних підходів у процесі формування та функціонування механізму;
- гнучкості та адаптивності, що передбачає здатність механізму вчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища;
- ефективності, що передбачає спрямованість на оптимальне використання ресурсів і забезпечення ефективності прийняття управлінських рішень;
- безперервності розвитку, що враховує динамічність та постійне вдосконалення трансформаційних процесів.

До специфічних принципів механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства запропоновано віднести такі:

- інтеграції інноваційного та інвестиційного елементів, що означає узгоджене використання інноваційних та інвестиційних ресурсів підприємства (фінансове забезпечення інновацій) як єдиної системи;

- пріоритетності інноваційності, що означає орієнтацію на створення та впровадження нових технологій, продуктів і управлінських рішень як основного елемента інвестиційної привабливості підприємства;
- трансформаційності, що означає спрямованість механізму на управління сукупністю якісних змін в процесі діяльності підприємства;
- інституційної відповідності, що передбачає узгодженість механізму з правовими, економічними та організаційними умовами господарювання;
- синергії ресурсів, що означає досягнення ефекту від поєднання інноваційних та інвестиційних факторів, який перевищує результат їх окремого використання;
- ризик-орієнтованості, що передбачає врахування специфічних ризиків інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства та розробку відповідних заходів щодо їх мінімізації;
- стратегічної орієнтації, що означає забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та стійкості підприємства завдяки реалізації ефективних інноваційно-інвестиційних процесів.

Реалізація механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства базується на використанні системно-процесного підходу, що означає розгляд підприємства як відкритої, цілісної системи, у межах якої інноваційно-інвестиційні процеси реалізуються у взаємозв'язку та взаємозалежності, утворюючи єдиний контур управління трансформаційними змінами.

До сукупності базових складових запропонованого механізму входять інноваційна, інвестиційна та організаційно-економічна. Інноваційна складова охоплює процеси створення, впровадження та інтеграції нових знань, технологій, продуктів і управлінських рішень, що є основним фактором трансформаційних змін підприємства та визначають рівень його конкурентоспроможності на ринку. Інвестиційна складова забезпечує формування, залучення та оптимальний розподіл фінансових, матеріальних і нематеріальних ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності підприємства, а також забезпечення його інвестиційної привабливості для потенційних інвесторів. Організаційно-економічна складова охоплює систему управлінських, економічних і нормативно-правових інструментів, що забезпечують узгодженість інноваційних та інвестиційних процесів, створюють умови для їх ефективної взаємодії та підвищують конкурентоспроможність підприємства в умовах трансформаційного розвитку. Узгоджене функціонування зазначених складових формує синергетичний ефект, що забезпечує реалізацію інноваційно-інвестиційних процесів, підвищує гнучкість, адаптивність, стійкість і конкурентоспроможність підприємства в мінливому зовнішньому середовищі.

Моніторинг функціонування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства передбачає систематичне спостереження, збір, аналіз та оцінювання результатів реалізації інноваційно-інвестиційних процесів з метою визначення їх відповідності стратегічним цілям підприємства, виявлення негативних відхилень, вчасного реагування та розробки відповідних заходів

щодо їх усунення з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Концептуальна схема механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства наведена на рис. 2.

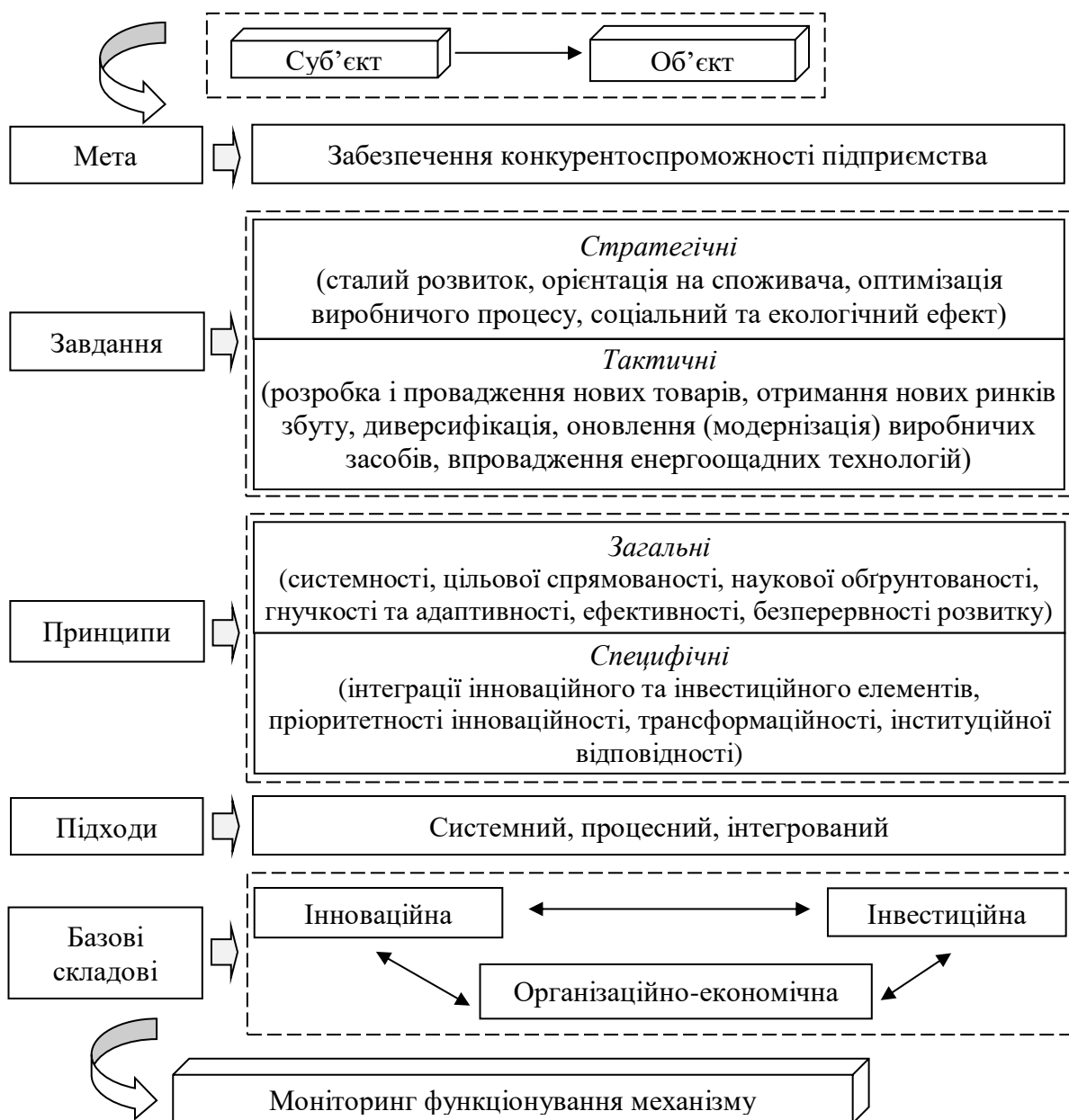
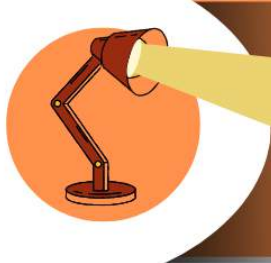

Рис. 2. Концептуальна схема механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Джерело: сформовано авторами

Як було зазначено вище, одним із специфічних принципів механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства є трансформаційність, що

означає спрямованість механізму на управління сукупністю якісних змін в процесі діяльності підприємства. У цьому контексті в даній роботі побудовано схему трансформаційних процесів в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства на основі системно-процесного підходу (рис. 3).

Рис. 3. Схема трансформаційних процесів в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства на основі системно-процесного підходу

Джерело: сформовано авторами

З позицій системно-процесного підходу механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства можна представити як динамічний цикл послідовних перетворень, де ресурси проходять через трансформаційні процеси, створюють нові результати, які знову впливають на систему через підсистему моніторингу. При цьому такий зворотний зв'язок передбачає моніторинг та оцінювання результативності трансформаційних процесів, виявлення негативних відхилень, внесення коректив у стратегію підприємства та інструменти механізму.

Трансформаційні процеси у вітчизняній економіці характеризуються перехідним етапом сучасного суспільства до постіндустріального, стрімкими законодавчими змінами та кризовими явищами. За результатами досліджень сформовано порівняльну таблицю трансформаційних процесів у сучасній українській економіці та трансформаційних процесів підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку, яку розділено на два блоки (табл. 1):

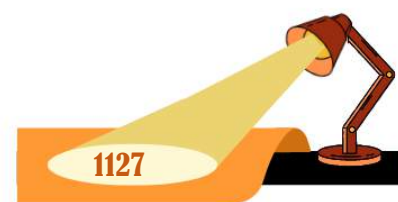
- макрорівень (трансформаційні процеси української економіки);
- мікрорівень (трансформаційні процеси підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку).

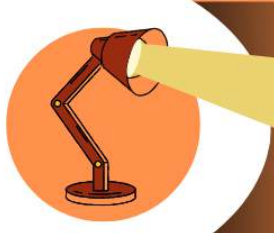
Таблиця 1

Порівняльна таблиця трансформаційних процесів у сучасній українській економіці та трансформаційних процесів підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку

Критерій порівняння	Трансформаційні процеси у сучасній українській економіці (макрорівень)	Трансформаційні процеси підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку (мікрорівень)
Суб'єкти	Держава, інститути влади, міжнародні організації, фінансові ринки, суспільство	Власники, менеджмент, інвестори, науково-дослідні структури, персонал
Об'єкти	Національна економічна система, галузі, регіони, ринок праці, інститути	Господарська система підприємства, внутрішні бізнес-процеси, інноваційні та інвестиційні проекти
Мета трансформацій	Створення інституційно-ринкового середовища, інтеграція до світової економіки, підвищення макроекономічної стабільності та конкурентоспроможності країни	Підвищення ефективності та стійкості підприємства, формування інноваційної продукції, зростання інвестиційної привабливості
Ключові процеси	Лібералізація ринків, інституційні реформи, цифровізація, розвиток інноваційної екосистеми, зміна структури виробництва й зайнятості	Розробка та впровадження інновацій, залучення й розподіл інвестицій, удосконалення управління, інтеграція ресурсів
Ресурсна база	Національні та міжнародні інвестиції, природні ресурси, людський капітал, інноваційний потенціал країни	Внутрішні та зовнішні інвестиції, кадровий потенціал підприємства, матеріально-технічна база, технології
Очікувані результати	Зростання ВВП, підвищення рівня добробуту, макроекономічна стабільність, інтеграція до ЄС і світових ринків	Підвищення прибутковості, створення конкурентних переваг, ринкова стійкість і стратегічний розвиток підприємства
Зворотний зв'язок	Моніторинг макроекономічних показників, державна політика, адаптація інституційних реформ	Система контролю результатів, оцінка ефективності проектів, коригування стратегії розвитку

Джерело: сформовано авторами

Результати проведеного порівняльного аналізу свідчать, що економіка України трансформується в масштабах інституційних реформ і ринкових перетворень, а підприємство – у межах власної системи управління та господарської діяльності, але за логікою подібних процесів. Отже, сучасні трансформаційні процеси в економіці перманентно впливають на діяльність будь-якого підприємства, імплементуються в певний трансформаційний процес підприємства, що потребує розробки та впровадження адекватного сучасним умовам механізму інноваційно-інвестиційного розвитку.

Висновки. На основі проведеного дослідження було надано авторське визначення поняття «механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства», під яким пропонується розуміти цілісну систему організаційно-економічних, управлінських та фінансово-інституційних інструментів, що забезпечують реалізацію сукупності трансформаційних процесів, спрямованих на формування, залучення й ефективне використання інноваційних та інвестиційних ресурсів, покращення адаптивності й стійкості підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності у динамічному середовищі. Особливістю такої інтерпретації є необхідність реалізації трансформаційних процесів. Наведено етапи формування механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства (діагностика стану підприємства, визначення цілей і завдань, розробка концепції, розробка організаційно-управлінських заходів, реалізація, моніторинг). Запропоновано концептуальну схему механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства, в межах чого визначено суб'єкт, об'єкт, мету, завдання, принципи (загальні та специфічні), підходи (системний, процесний, інтегрований), базові складові (інноваційна, інвестиційна, організаційно-економічна) та особливості моніторингу функціонування такого механізму. Побудовано схему трансформаційних процесів в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства на основі системно-процесного підходу, що розкриває зміст і склад вхідних ресурсів, трансформаційних процесів, вихідних результатів та характер зворотного зв'язку. За результатами досліджень сформовано порівняльну таблицю трансформаційних процесів у сучасній українській економіці та трансформаційних процесів підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку, яку розділено на два блоки: макрорівень (трансформаційні процеси української економіки); мікрорівень (трансформаційні процеси підприємства в контексті механізму інноваційно-інвестиційного розвитку).

Перспективою подальших досліджень є розробка теоретико-методичних положень щодо базових складових механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства (інноваційної, інвестиційної, організаційно-економічної).

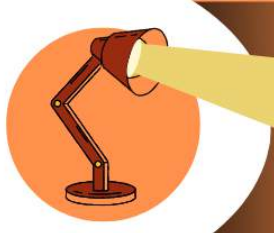
Література:

1. Лопушинська О.В. Сутність і напрями розвитку підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2017. № 5 (84). С. 87-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpusk_2017_5_12.

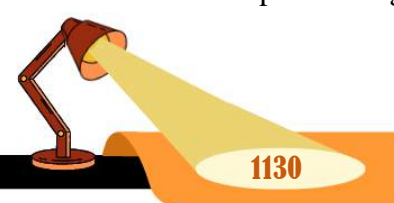

2. Стоєв В. Л., Коваленко Є. С. Компонентний аналіз поняття «розвиток підприємства»: інноваційно орієнтований контекст. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки*. 2020. Вип. 1. С. 43-50. DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2020-02.6>
3. Арєф'єва О., Титикало В., Арєф'єв С. Розвиток підприємства на основі комплексної вартості в контексті цифрового маркетингу. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2023. 15(30). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-15\(30\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0654-15(30)-07).
4. Полозова Т.В., Митцева О.С., Іванов І.О. Організаційно-економічні та психологічні аспекти управління персоналом як фактор розвитку організації в умовах кризи. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Тернопіль Вип. 9. Ч. 2. С. 55-59. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-9>.
5. Полозова Т.В., Іванов І.О. Поняття та особливості інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. *Колективна монографія*. 2024. Харків. ХНУРЕ. С. 220-232. URL: <https://eces.nure.ua/nauka/kolektivna-monografija>. DOI: 10.30837/ЕК.
6. Іванов І. О. Поняття інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків. ХНУРЕ. 2024. С. 59-61. URL: https://drive.google.com/file/d/1LEVxGcUMkoZPOSf8WoXdgk7C3xY_Nv7w/view.
7. Новик І. В. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. (68). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-181>.
8. Хоменко І., Волинець Л., Горобінська І. Організаційно-механічний механізм функціонування і розвитку підприємств. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. (1). С. 86-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-11>.
9. Дунська А. Р., Письмена У. Є. Формування інноваційного механізму підприємства на засадах сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.12
10. Полозова Т. В. Формування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Монографія. Видавничий дім «Гельветика»*. 2017. Херсон. 592 с.
11. Кузьома В. В., Павлюк С. І. Інвестиційно-інноваційний механізм формування конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2020. Т. 5. № 3. С. 336-345. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-37>
12. Годованець Ю. В. Аспекти формування організаційно-економічного механізму активізації інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2025. № 2. С. 204-210. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-204-210>
13. Косач І. А., Жаворонок А. В., Дегтярьов А. В. Фінансовий механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва: сучасні аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2021. № 1. С. 16-22. DOI: <https://doi.org/10.54929/pmt-issue1-2021-03>
14. Брюховецька Н. Ю., Булеєв І. П. Ресурси і механізми інвестиційно-інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 1. С. 11-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2019_1_5
15. Пономарьов О. С. Методологічні принципи побудови механізмів управління інноваційно-інвестиційним розвитком суб'єктів агробізнесу. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2018. № 1. С. 79-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2018_1_13
16. Burmester R., Vahs D. Innovations-management. Von der Produktidee zur erfolgreichen Vermarktung, 3. Auflage, Stuttgart, 2005. 412 p.
17. Burns T., Stalker G. M. The management of innovation. London: Tavistock Publications, 1961. 269 p.

References:

1. Lopushynska, O.V. (2017). Sutnist i napriamy rozvytku pidpryiemstva: teoretychnyi aspekt [The Essence and Directions of Enterprise Development: Theoretical Aspect]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*. 5 (84). 87-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2017_5_12 [in Ukrainian].
2. Stoiev, V. L., & Kovalenko Ye. S. (2020). Komponentnyi analiz poniattia «rozvytok pidpryiemstva»: innovatsiino oriietovanyi kontekst [Component Analysis of the Concept of «Enterprise Development»: an Innovation-oriented Context]. *Visnyk Dnipropetrovskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz Ministerstva yustytzii Ukrainy. Ekonomichni nauky*. 1. 43-50. DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2020-02.6> [in Ukrainian].
3. Arefieva, O., Tytykalo, V., & Arefiev, S. (2023). Rozvytok pidpryiemstva na osnovi kompleksnoi vartosti v konteksti tsyfrovoho marketynhu [Enterprise Development Based on Complex Value in the Context of Digital Marketing]. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya Ekonomika*. 15(30). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-15\(30\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0654-15(30)-07) [in Ukrainian].
4. Polozova, T. V., Myttseva, O.S., & Ivanov, I. O. (2024). Orhanizatsiino-ekonomichni ta psykholohichni aspekty upravlinnia personalom yak faktor rozvytku orhanizatsii v umovakh kryzy [Organizational, Economic and Psychological Aspects of Personnel Management as a Factor in the Development of the Organization in Times of Crisis]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. Ternopil. 9. 2. 55-59. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-9> [in Ukrainian].
5. Polozova, T. V., & Ivanov, I. O. (2024). Poniattia ta osoblyvosti innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpryiemstv [Concept and Features of Innovation and Investment Activities of Enterprises]. *Collective monograph*. Kharkiv. NURE. 220-232. URL: <https://eces.nure.ua/nauka/kolektivna-monografija>. DOI: 10.30837/EK [in Ukrainian].
6. Ivanov, I. O. (2024). Poniattia innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpryiemstv [The Concept of Innovation and Investment Development of Enterprises]. *Materials of the V International Scientific and Practical Conference*. Kharkiv. NURE. 59-61. URL: https://drive.google.com/file/d/1LEVxGcUMkoZPOSf8WoXdgk7C3xY_Nv7w/view [in Ukrainian].
7. Novyk, I. V. (2024). Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpryiemstv [Problems of Innovative and Investment Development of Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*. (68). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-181> [in Ukrainian].
8. Khomenko, I., Volynets, L., & Horobinska, I. (2023). Orhanizatsiino-mekhanichniy mekhanizm funktsionuvannia i rozvytku pidpryiemstv [Organizational-mechanical Mechanism of Functioning and Development of Enterprises]. *Kyivskyi ekonomichniy naukovyi zhurnal*. (1). 86-92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-11> [in Ukrainian].
9. Dunska, A. R., & Pysmena, U. Ye (2020). Formuvannia innovatsiinoho mekhanizmu pidpryiemstva na zasadakh staloho rozvytku [Formation of the Innovation Mechanism of the Enterprise on the Basis of Sustainable Development]. *Efektivna ekonomika*. 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.12 [in Ukrainian].
10. Polozova, T. V. (2017). Formuvannia innovatsiino-investytsiinoho mekhanizmu zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpryiemstva [Formation of an Innovation and Investment Mechanism to Ensure the Competitiveness of the Enterprise]. *Monograph. Helvetica Publishing House*. Kherson. 592. [in Ukrainian].
12. Kuzoma, V. V., & Pavliuk, S. I. (2020). Investytsiino-innovatsiinyi mekhanizm formuvannia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpryiemstv v umovakh staloho rozvytku [Investment and Innovation Mechanism of Competitiveness Formation of Agricultural Enterprises in Conditions of Sustainable Development]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 5. 3. 336-345. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-37>

12. Godovanets, Yu. V. (2025). Aspekty formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu aktyvizatsii investytsiino-innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva [Aspects of Formation of Organizational and Economic Mechanism of Activation of Investment and Innovation Development of an Enterprise]. *Бізнес Інформ*. 2. 204-210. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-204-210>

13. Kosach, I. A., Zhavoronok, A. V., & Degtiarov, A. V. (2021). Finansovyi mekhanizm innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemnytstva: suchasni aspekty [Financial Mechanism of Innovative and Investment Development of Entrepreneurship: Modern Aspects]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia*. 1. 16-22. DOI: <https://doi.org/10.54929/pmt-issue1-2021-03>

14. Bryukhovetskaya, N. Yu., & Buleev, I. P. (2019). Resursy i mekhanizmy investytsiino-innovatsiinoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv Ukrainy [Resources and Mechanisms for Investment and Innovation Development of Ukrainian Industrial Enterprises]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*. 1. 11-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2019_1_5

15. Ponomarev, A. S. (2018). Metodolohichni pryntsypy pobudovy mekhanizmiv upravlinnia innovatsiino-investytsiinym rozvytkom subiektiv ahrobiznesu [Methodological principles of construction of mechanisms of management of innovative investment development of agribusiness entities]. *Actual problems of innovative economy*. 1. 79-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2018_1_13

16. Burmester, R., & Vahs, D. (2005). Innovations-management. Von der Produktidee zur erfolgreichen Vermarktung, 3.Auflage, Stuttgart 412.

17. Burns, T., & Stalker, G. M. (1961). The management of innovation. London: Tavistock Publications, 269.